

Mjölby kommun, Arbetsutskott 2025-05-05

§ 81

Diarienummer: KS/2024:1

VA-särredovisning

Bakgrund

VA-verksamhet utgör ett s.k. naturligt monopol och det är viktigt att VA-kollektivet vet att de avgifter som tas ut i verksamheten är riktiga. För att kunna visa att de avgifter man tar ut för verksamheten är korrekta krävs en ekonomisk redovisning det vill säga en särredovisning.

Sammanfattning

VA-taxan höjdes med 17% på bruksavgiften och 8% på anläggningsavgiften från första mars 2024. De tappade intäkterna för januari och februari kompensades av en ökad volym sålt vatten. Följden blev att intäkterna nådde upp till budget.

En handlingsplan att sänka kostnaderna har gällt under större delen av 2024. Utfallet för 2024 blev positiv och hamnade på 0,4 mkr.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Redovisning 2024 VA-verksamhet i Mjölby kommun - årsredovisning

Redovisning av VA-verksamheten i Mjölby kommun 2024 – presentation

Kommundirektören redogör för ärendet

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

1. Kommunstyrelsen godkänner VA-särredovisning för räkenskapsåret 2024.
2. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att fastställa VA-särredovisning för räkenskapsåret 2024.

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Akten

Mjölby kommun, Samhällsbyggnadsnämnd 2025-04-02

§ 51

Diarienummer: SBN/2025:35

VA-särredovisning - Beslut

Bakgrund

VA-verksamhet utgör ett s.k. naturligt monopol och det är viktigt att VA-kollektivet vet att de avgifter som tas ut i verksamheten är riktiga. För att kunna visa att de avgifter man tar ut för verksamheten är korrekta krävs en ekonomisk redovisning det vill säga en särredovisning.

Sammanfattning

VA-taxan höjdes med 17% på brukningsavgiften och 8% på anläggningsavgiften från första mars 2024. De tappade intäkterna för januari och februari kompenserades av en ökad volym sålt vatten. Följden blev att intäkterna nådde upp till budget.

En handlingsplan att sänka kostnaderna har gällt under större delen av 2024. Utfallet för 2024 blev positiv och hamnade på 0,4 mkr.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Redovisning 2024 VA-verksamhet i Mjölby kommun - årsredovisning

Redovisning av VA-verksamheten i Mjölby kommun 2024 - presentation

Beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden godkänner VA-särredovisning för räkenskapsåret 2024.
2. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att fastställa VA-särredovisning för räkenskapsåret 2024.

Beslutet skickas till
Akten
Kommunstyrelsen

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Datum 2025-02-12
Diarienummer SBN/2025:35

Handläggare
Jessica Johansson
Telefon 010-234 61 23

Samhällsbyggnadsnämnden

VA-särredovisning 2024

Bakgrund

VA-verksamhet utgör ett s.k. naturligt monopol och det är viktigt att VA-kollektivet vet att de avgifter som tas ut i verksamheten är riktiga. För att kunna visa att de avgifter man tar ut för verksamheten är korrekta krävs en ekonomisk redovisning det vill säga en särredovisning.

Sammanfattning

VA-taxan höjdes med 17% på bruksavgiften och 8% på anläggningsavgiften från första mars 2024. De tappade intäkterna för januari och februari kompensades av en ökad volym sålt vatten. Följden blev att intäkterna nådde upp till budget.

En handlingsplan att sänka kostnaderna har gällt under större delen av 2024. Utfallet för 2024 blev positiv och hamnade på 0,4 mkr.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse

Redovisning 2024 VA-verksamhet i Mjölby kommun - årsredovisning

Redovisning av VA-verksamheten i Mjölby kommun 2024 - presentation

Samhällsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut

1. Samhällsbyggnadsnämnden godkänner VA-särredovisning för räkenskapsåret 2024.
2. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att fastställa VA-särredovisning för räkenskapsåret 2024.

Beslutet skickas till
Akten
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse

Datum 2025-02-12
Diarienummer SBN/2025:35

Beskrivning av ärendet

VA-verksamhet utgör ett s.k. naturligt monopol och det är viktigt att VA-kollektivet vet att de avgifter som tas ut i verksamheten är riktiga. VA-verksamhet redovisas och drivs skild från skattekollektivet vad gäller såväl drift som investeringar. För att kunna visa att de avgifter man tar ut för verksamheten är korrekta krävs en ekonomisk redovisning det vill säga en särredovisning.

Enligt 50 § vattentjänstlagen ska den allmänna VA-anläggningens verksamhet ha en egen bokföring med särskilt redovisade resultat- och balansräkningar, som kan särskiljas från annan verksamhet som huvudmannen driver. Redovisningen ska ske enligt god redovisningssed och när den är fastställd ska den finnas tillgänglig för abonnenterna och andra berörda.

I kommunallagen regleras redovisningsskyldigheten för kommunala verksamheter, dvs. att styrelse och nämnder ska föra räkenskaper över de medel de förvaltar och att årsredovisning ska upprättas och godkännas av kommunfullmäktige och hållas tillgänglig för allmänheten.

Enligt lagstiftningen ska en årsredovisning godkännas av kommunfullmäktige. Särredovisningen för VA ska således antas av kommunfullmäktige.

Året 2024 i korthet

2023 var ett år med ökade kostnader bland annat för energi, bränsle, material och kemikalier. Dessutom hade kapitalkostnaderna ökat de senaste åren. För att möta upp de ökade kostnaderna höjdes VA-taxan för 2024 med 17% på brukningsavgiften och 8% på anläggningsavgiften. Taxan trädde dock i kraft först första mars vilket gjorde att intäkterna för året beräknades bli lägre än prognostiserat. Men den tappade intäktsökningen för januari och februari kompensades med en ökad volym sålt vatten. Följden blev att intäkterna nådde upp till budget.

En handlingsplan att sänka kostnaderna har gällt under större delen av 2024. Planen har bland annat resulterat i att kostnaden för konsulter minskat men även kostanden för drift och underhåll och energi. Med en ökad ränta blev räntekostnaden betydligt högre. Utfallet för 2024 blev positiv och hamnade på 0,4 mkr

Under 2024 har flödesmätare placerats ut i spillvattennätet i Väderstad för att hitta tillskottsvatten, dvs vatten som inte är spillvatten. Ett område med mycket tillskottsvatten lokaliserades. Nästa steg är att i detalj söka efter källorna till tillskottet.

Under sommaren drabbades kommunen av stora översvämningar, främst Mantorp drabbades. Många fastigheter fick in vatten i sina trädgårdar och in i sina källare. Händelserna krävde stor arbetsinsats av verksamhetens personal, både i den direkta händelsen men även efteråt. Utredning kring händelsen påbörjades under hösten och beräknas var klar under våren 2025.

Under den första översvämningen kollapsade dessutom spillvattenpumpstationen på Mantorp park.

Tjänsteskrivelse

Datum 2025-02-12
Diarienummer SBN/2025:35

Syfte

Då VA-verksamhet utgör ett s.k. naturligt monopol ska en särredovisning tas fram som ska visa att de avgifter som tas ut i verksamheten är riktiga.

Lagrum

Kommunallagen (SFS 1991:900)
Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster

Kommunikation av redovisning av VA-verksamheten 2024

Särredovisningen för VA-verksamhetens finnas tillgänglig för abonnenterna antingen via kontakt med förvaltningen eller på kommunens hemsida.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Johan Cöster
Förvaltningschef

Jessica Johansson
VA-utredare

Redovisning 2024 VA-verksamhet i Mjölby kommun

Dokumenttyp: VA-särredovisning

Diarienummer: SBN/2025:35

Dokumentansvarig nämnd: Samhällsbyggnadsnämnden

Dokumentansvarig tjänsteperson: VA/Avfallschef

Datum: 2025-03-11

Innehåll

1.	Förvaltningsberättelse	3
1.1	Verksamheten	3
1.2	Nämnden	3
2.	Betydande händelser under året	4
2.1	Avloppshantering	4
2.1.2	Villkorsuppfyllnad	4
2.2	Vattenproduktion	4
2.3	Ledningsnät	5
2.4	Effektiviseringar	5
3.	Personal	6
3.1	Utbildning	6
3.2	Personalstatistik	6
4.	Mål	7
4.1	Mål	7
4.1.1	Revaq	8
4.1.2	Laboratoriet	8
5.	Ekonomi	9
5.1	Ekonomisk utveckling	9
5.2	Investeringar	10
5.3	VA-Taxa	10
6.	Ekonomisk redovisning VA	11
6.1	Resultaträkning VA	11
6.2	Balansräkning VA	14
7.	Verksamhetsmått	16
7.1	Nyckeltal 2022-2024	17
7.2	Hållbarhetsindex	19
7.3	Kritik på teknik	19
8.	Utblick mot kommande år	20

1. Förvaltningsberättelse

1.1 Verksamheten

I Mjölby kommun är vatten- och avloppsverksamheten (VA) organiserad i förvaltningsform. Avdelningen ingår i samhällsbyggnadsförvaltningen under samhällsbyggnadsnämnden. Förvaltningschef 2024 var Johan Cöster, VA/Avfallschef var Maritha Hörsing, driftchef för VA-nät/kund var Magnus Johansson och driftchef för VA-anläggning var Katrin Norling.

VA-verksamheten ansvarar för produktion och distribution av dricksvatten, avledning och rening av avloppsvatten samt drift, underhåll och förnyelse av VA-anläggningar inom fastställda verksamhetsområden.

VA-verksamheten omfattar:

- Ledningsnät för vatten, spillvatten och dagvatten
- Fyra stycken avloppsreningsverk samt pumpstationer för spillvatten och dagvatten
- Fem stycken vattenverk, vattentorn och tryckstegringsstationer
- Ett ackrediterat laboratorium för analyser av avloppsvatten

VA äger och ansvarar för drift och underhåll av 51 spillvattenpumpstationer och tre stycken dagvattenpumpstationer, två av pumpstationerna är både spill och dagvattenpumpstation. Dessutom utför VA-anläggning drift och underhåll av fyra stycken spillvattenpumpstationer och två stycken dagvattenpumpstationer åt fastighetsavdelningen och 12 stycken dagvattenpumpstationer åt avdelning gata/park. I särredovisningar fram till år 2022 har endast det totala antalet pumpstationer redovisats.

1.2 Nämnden

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar bland annat för kommunens fysiska planering, kart- och mätfunktioner, geografiska informationssystem, fastigheter, gata, park, vatten, avlopp, avfall, måltidsservice och lokalvård.

Under 2024 hade nämnden 11 sammanträden. Nämnden består av nio ledamöter, fem ersättare och en insynsplats. Nämndens presidium består av: Bjarne Sjögren, ordförande (S)

Curt Karlsson, 1:e vice ordförande (L)

Mats Allard, 2:e vice ordförande (M).

Vid varje nämndssammanträde ges en kort summering av vad som händer i VA-verksamheten samt den ekonomiska prognosen. Utöver det har nämnden under året bland annat behandlat följande frågor: nominering av förtroendevalda till uppdrag i branschorganisationen Svenskt Vatten, tertiärbokslut, miljörapporter, vattentjänstplan och VA-taxa 2025 samt besökt reningsverket Mjölkkulla. Man har dessutom tagit del av information kring

sommarens översvämningar i Mantorp och förnyelseprojekt på ledningsnätet.

2. Betydande händelser under året

Under sommaren drabbades delar av kommunen av stora mängder regn vilket ledde till översvämningar i juli och augusti, värst drabbades Mantorp. Ett flertal fastigheter fick in vatten i sina trädgårdar eller i sina källare. Händelserna har krävt stora arbetsinsatser av verksamhetens personal, både i den direkta händelsen men även efteråt. Vid den första översvämningen kollapsade en spillvattenpumpstation på Mantorp park. Utredning av händelserna påbörjades under hösten och beräknas var klar under våren 2025.

2.1 Avloppshantering

Under året har mängden koppar i det avvattnade slammet överskridit lagkravet (SNFS 1994:2). Dispens, för koppar i slam som ska återföras till jordbruksmark, har sökts och beviljats av Länsstyrelsen. Avloppsslammet är certifierat enligt Revaq, vilket ställer högre krav än lagstiftningen. En entreprenör för omhändertagandet av slammet upphandlades under 2024. Nya avtalet träder i kraft vid årsskiftet 2024/2025. I avtalet ingår att tillse att slammet sprids på åkermark. Under 2024 var alla tolv månadspartier godkända enligt Revaqs regler, undantaget koppar. 1064 ton slam har spridits på åkermark varav 448 ton från 2023 och 576 ton från 2024.

Under 2024 har labbskaleförsök gjorts för att utreda kopparproblematiken i slammet. Resultatet visar tydligt att vattnet är kopparkorrosivt. Fortsatta försök på vattnet med olika behandlingsmetoder kommer att genomföras under 2025.

Under året har centrifugerna bytts ut till pressar. Pressarna är mer energieffektiva och ger ett jämnare flöde av rejektvatten, vilket är mer gynnsamt för den biologiska reningsprocessen

2.1.2 Villkorsuppfyllnad

Samtliga villkor uppfylldes för alla kvartal under 2024.

2.2 Vattenproduktion

Under året har en förstudie genomförts med syfte att utreda en uppgradering av vattenverk avseende en förbättrad och säkrare process. Parallellt med utredningen genomfördes säkerhetshöjande åtgärder.

Utredning och planering för överföring av vatten från Vättern till Mjölby har under året varit pausad.

2.3 Ledningsnät

Under året har arbetet med ledningsförnyelse genomförts delvis med utgångspunkt i den strategiska förnyelseplanen för ledningsnätet och ur asfaltsplanen. Enligt förnyelseplanen är det strategiska behovet 0,56%. Under 2024 uppgick ledningsförnyelsen till 0,79% vilket innebär att en del av den historiska underhållsskulden arbetats in.

Några exempel på genomförd ledningsförnyelse under året:

I Mjölby har ca 180 m dricksvattenledning i Hagalundsgatan förnyats, till en projektkostnad av ca 850 000 kr samt ytterligare ca 165 m vattenledning i Birgittagatan till en kostnad av 500 000 kr. I Sångarleden har ca 600 m dagvatten, 600 m spillvatten och 650 m dricksvattenledningar, samt tillhörande servisledningar bytts ut. Projektkostnad under 2024 ca 7 000 000 kr, projektet rullar vidare under våren 2025.

I Åkervägen och Snickaregatan, Skänninge, har utbyte av ca 450 m spillvatten, 450 m dricksvatten och 70 m dagvattenledningar med tillhörande servisledningar genomförts. Samtidigt utfördes en komplettering med ca 380 m dagvatten där det saknats, projektkostnad ca 5 500 000 kr. Tidigare var det ett kombinerat system, dvs dagvatten avleddes i samma ledning som spillvattnet. Det som kvarstår i detta projekt är att informera fastighetsägarna att det nu inte längre är godkänt att fastighetens dagvatten ansluter till den kommunala spillvattenledningen.

Under 2024 har det också utförts infodring på ca 2160 m befintliga spillvattenledningar och 640 m befintliga dagvattenledningar i Mantorp, Skänninge och Mjölby, projektkostnad 5 400 000 kr

Utöver detta har utbyten skett av 20 st servisledningspaket (ca 1 000 tkr) och 55 st ventiler (2 600 tkr).

2.4 Effektiviseringar

Under året har VA haft en ekonomisk handlingsplan, den har inneburit att planerad rekrytering vakanshållits, antalet konsulttimmar har hållits nere och möjligheten till kompetenshöjande åtgärder har varit restriktiv. Aktiviteterna i handlingsplanen har inneburit att utredningsarbeten har skjutits på framtiden

För att effektivt och snabbt få ut information till abonnenterna, vid t ex driftstörningar som vattenläckor eller planerade avstängningar, har en SMS-tjänst driftsatts under året. Via den kan VA-avdelningen snabbt nå ut med information till kunder som påverkas.

Två avrop via ramavtalet med Aarsleff gällande infodring gjordes under 2024. Områdena att infodras valdes ut efter att TV-inspektioner visat på inläckage.

3. Personal

VA-utbildad personal är svårrekryterad, det är hård konkurrens med den privata sektorn och andra kommuner. Inför 2024 fanns planer på att rekrytera en VA-ingenjör till VA Nät/Kund men på grund av sparkrav inom förvaltningen vakanshölls den. Rekrytering av VA-handläggaren genomfördes under hösten 2023 och den nya medarbetaren påbörjade sin tjänst i januari 2024. Laboratoriet bemannades med två nya laboratorieingenjörer. En drifttekniker sa upp sig under hösten och tjänsten tillsattes.

3.1 Utbildning

Utbildningar och branschträffar genomförda under året:

- Intern utbildning medarbetarakademin
- Interna chefsutbildningar på kommunal och förvaltningsnivå
- EDP VA/avfallsdagarna
- Kamstrup användarträff
- Webinarier som t ex angående dricksvatten vid höjd beredskap och nyhetsdag i VA.-juridik
- Dricksvatten riskanalys-MBA
- Praktisk elteknik
- Traversutbildning
- Samverkansprojekt inom Tillgångsförvaltning för VA-organisationer

3.2 Personalstatistik

Personal-statistik	2024	2023	2022
Tillsvidareanställda	23	23	24
Visstidsanställda	2	1	1
Trygghetsanställda	0	0	0
Män	16	17	19
Kvinnor	9	6	5

4. Mål

4.1 Mål

VA-verksamheten ska uppfylla de krav och villkor som ställs enligt lagen om allmänna vattentjänster, miljöbalken samt tillstånd meddelade enligt miljöbalken och livsmedelsverkets dricksvattenföreskrifter. Verksamheten ska arbeta för att möjliggöra en god livsmiljö samt erbjuda en god service med framförhållning.

Kommunfullmäktiges mål för 2024 som berör VA gäller energieffektivitet vilket påvisas genom Mjölkkulla reningsverk, där målet mäts i kWh/renad m³ vatten. Samhällsbyggnadsnämnden har två styrtal för 2024 som berör VA-verksamheten. Det ena gäller energieffektivitet och det andra gäller tillskottsvatten.

Utfallet för 2024 redovisas i nedan tabell:

Styrtal	Utfall 2024	Utfall 2023	Utfall 2022
Energieffektivitet Mjölkkulla reningsverk, kWh/renad m ³ vatten	0,60	0,59	0,78
Tillskottsvatten*, (%)	54	54	42

Energieffektivitet

Under 2024 har energiåtgången minskat på Mjölkkulla ARV bland annat tack vare två olika åtgärder. De äldre centrifugerna, som tidigare användes för att avvattna slammet har ersatts med pressar. De nya pressarna är betydligt mer energieffektiva, vilket har resulterat i en lägre energiförbrukning. Den andra åtgärden är att ett pumphjul har bytts ut i inloppspumpen, vilket har lett till att pumpen nu arbetar mer energieffektivt.

Tillskottsvatten

Tillskottsvatten kallas det vatten i spillvattennätet som inte är spillvatten utan kommer från nederbörd, grundvatten, hav och utläckage från vattenledningar. Tillskottsvatten orsakar överbelastning i systemet och utsläpp av orenat avloppsvatten och beräknas genom att jämföra mängden vatten som renas i reningsverket med debiterad vattenmängd.

Mjölby har under de senaste åren legat runt 40 % men under 2023 var mängden tillskottsvatten 54 %. Även 2024 hamnade tillskottet på 54 %. Nyckeltalet påverkas av yttre faktorer som nederbörd och grundvattennivåer vilket ger en osäkerhet i nyckeltalets utformning och ökningen tros bero på just stor regnvolym och höga grundvattennivåer.

Då tillskottsvattnet ökat beslutades att fokusera på detta område. Ett systematiskt arbetssätt för att lokalisera tillskottsvattnets källor har påbörjats där styrsystemet VA-operatör används för flödesdata och analyser av flöden genom pumpstationer. Med detta till grund kan åtgärder utföras där de gör störst nytta. Till exempel har alla självfallsledningar i Väderstad tv-inspekterats under 2024 och styrning av pumpflöden i Mantorp har optimerats.

Under 2024 placerades flödesmätare ut i Väderstad. Med hjälp av dessa identifierades ett område där en stor volym tillskottsvatten uppmättes. Nästa steg är att hitta orsakerna till tillskottsvattnet. Det kan till exempel ske genom stuprörskontroll på fastigheterna. Eftersom Mantorp drabbades av stora översvämningar under sommaren 2024 beslutades att flytta fokus till Mantorp för att söka orsaker till tillskottsvatten i ledningsnätet. Beslutet togs då resurser att utreda båda områdena samtidigt inte finns inom organisationen.

Utöver dessa projekt har det i efterdyningarna av översvämningssproblematiken under 2024 installerats backventiler vid två pumpstationer i Mantorp, detta med syfte att inte regnvatten ska ha möjligheten att hitta in bakvägen i spillvattennätet i samband med kraftig nederbörd.

Vad inläckaget innebär för VA-verksamheten i ökade driftkostnader har beräknats. Kostnaden baseras på driftkostnader för Mjölkkulla reningsverk med tillhörande ledningsnät och pumpstationer och innefattar elförbrukning, kemikaliedosering och slitage på pumpar. Personalkostnaden är ej inräknad. Den ökade driftkostnaden landar på totalt cirka 1 700 000 kr exl moms per år.

4.1.1 Revaq

Mjölkkulla reningsverk är certifierat enligt Revaq. Revaq är ett certifieringssystem med syfte att minska flödet av farliga ämnen till reningsverket och återföra växtnäring till kretsloppet. Revaq grundades 2008 av Svenskt Vatten tillsammans med LRF, Livsmedelsföretagen, Svensk Dagligvaruhandel med stöd av Naturvårdsverket och Mjölby certifierades 2010. I certifieringsarbetet ingår att jobba mot uppsatta mål. Målarbetet 2024 handlade om att få oönskade ämnen i avloppsvattnet och i slammet att minska vilket uppnås genom så kallat uppstömsarbete där verksamheter och hushållen i olika forum informeras om vad som inte får spolas ner i avloppet.

4.1.2 Laboratoriet

För att övervaka avloppsvatten som släpps ut i en recipient krävs provtagning och analys av avloppsvattnet. Analyserna ska utföras av ett ackrediterat laboratorium och laboratoriet på Mjölkkulla har en sådan ackreditering. Ackrediteringen säkerställer kvaliteten i analysresultaten samt att laboratoriepersonalen arbetar på ett opartiskt sätt. Laboratoriet på Mjölkkulla arbetar också med att analysera vatten från olika steg i reningsverket för att bevaka att reningsprocesserna fungerar som de ska och för att driftpersonal ska kunna justera driftparametrar för en optimal drift av reningsverken.

Laboratoriepersonalen har under 2024 haft som målsättning att strukturera upp och förtydliga dokumentationen kring kvalitetsarbetet. Ytterligare mål har varit att ta in ett labbdatasystem (Laboratory Information Management System, LIMS) samt projektera för ett nytt labb.

5. Ekonomi

VA-verksamhetens avgiftsintäkter uppgick till 75,0 miljoner kronor 2024 (f.g år 67,3 miljoner kronor). Skillnaden mot föregående år utgörs främst av en ökad taxa brukaravgifter (+17%) som skulle gälla fr o m januari 2024 men infördes först mars 2024. Den tappade intäktsökningen under jan och feb 2024 kompenseras av en ökad volym sålt vatten 2024 (+3,3 % jämfört 2023 med följderna att intäkterna nådde upp till budget.

En handlingsplan att sänka kostnaderna har gällt under större delen av 2024. Utfallet blev en sänkning av personalkostnaderna med 0,8 mkr (ej rekryterad planerad VA-ingenjör) och en sänkning med 1,3 mkr gällande övriga kostnader. Där handlar det främst om lägre kostnader för konsulter och lägre kostnader för VA-underhåll och VA-läckor.

Energikostnaderna sjönk under året och landar på 4,9 miljoner kronor vilket är 0,9 miljoner lägre än 2023 (5,8 miljoner). Detta trots att förbrukningen ökade med 2 % 2024 jämfört med 2023. Året präglades av lägre priser per kWh och det genomsnittliga utfallet, 0,30 kr per kWh, blev betydligt lägre än 2023 års genomsnitt, 0,63 kr per kWh.

En relativt kraftigt ökad ränta 2024 ger betydligt högre räntekostnader.

År	2024	2023	2022
Ränta (%)	1,34	0,60	0,45

5.1 Ekonomisk utveckling

Eftersom årets avgiftsinkomster (75,0 mkr) översteg kostnaderna med 0,4 mkr redovisas ett positivt resultat för 2024 till + 0,4 mkr.

ÅR/mkr	2024	2023	2022
Omsättning	75,0	67,3	71,8
Drift (exkl personal)	-32,3	-33,8	-35,7
Personal	-16,9	-16,6	-15,3
Avskrivningar	-19,2	-18,5	-19,0
Finansiella kostnader	-6,2	-2,6	-1,8
Totala kostnader	-74,6	-71,5	-71,8

5.2 Investeringar

Investeringarna inom VA uppgick 2024 till 52,1 miljoner kronor (budget 71,2 miljoner), varav exploatering stod för 3,0 miljoner (budget 17,5 miljoner) och förbättringsarbeten VA för 45,4 miljoner (budget 50 mkr) samt vattenverk 3,7 miljoner (budget 3,7 miljoner). Investerade medel har underskridit budget med

totalt 19,1 miljoner för 2024. Att budget underskreds beror till största del på att kommunens exploatering inte genomfördes enligt vad som var planerat. Det i sin tur beror på stor del av det ekonomiska läget i omvärlden.

Genomförda investeringar fördelade på följande projekt:

ÅR/mkr	2024	2023	2022
Nyanläggning exploateringsområden	3,0	2,5	27,5
Förbättringsarbeten VA-verk	6,5	4,7	6,5
Förbättringsarbeten avloppsreningsverk	10,5	0,1	0,6
Ombyggnation avloppspumpstationer	5,3	1,0	0,3
Förbättringsarbeten VA-ledningar	26,8	19,0	15,8
Fordon	0	5,6	0

5.3 VA-Taxa

VA-taxan utgörs av anläggningsavgift och bruksavgift.

Anläggningsavgiften är en engångsavgift som erläggs när en fastighet ansluts till den kommunala anläggningen. Bruksavgifter är periodiska och består av fast avgift och rörlig avgift beroende på konsumtion av VA-tjänster. Hur de olika taxorna är konstruerade framgår i "VA-taxa För Mjölby kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggningar" vilken återfinns på kommunens hemsida.

Under 2023 beslutade samhällsbyggnadsnämnden att höja bruksavgiften med 17 % och anläggningsavgiften med 8 %. Höjningen baserades på att VA-kollektivets räntekostnader och kostnader för energi, bränsle, material, kemikalier, avfallshantering, asfaltering och omhändertagande av slam har ökat. Dessutom gjordes några minder justeringar i taxekonstruktionen. Begreppet lägenhet byts mot bostadsenhet och två nya begrepp införs i VA-taxan, lagerbyggnad och samhällighet, vilket bättre motsvarar nyttan av VA-tjänsten.

Ändringen började gälla den 1 mars 2024.

6. Ekonomisk redovisning VA

6.1 Resultaträkning VA

Belopp i miljoner kronor		2024	2023
Verksamhetens intäkter	(Not 2)	75,0	67,3
Verksamhetens kostnader	(Not 3)	-49,2	-50,3
Avskrivningar		-19,2	-18,5
VERKSAMHETENSNETTOKOSTNADER		6,6	-1,5
VERKSAMHETENSRESULTAT		6,6	-1,5
Finansiella intäkter		0,0	0,0
Finansiella kostnader	(Not 4)	-6,2	-2,6
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		0,4	-4,1
ÅRETSRESULTAT		0,4	-4,1

Not 1 Redovisningsprinciper och övriga upplysningar

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och rekommendationer utgivna av Rådet för kommunal redovisning (RKR). För vidare information se not 1 i Mjölby kommuns årsredovisning. Tillämpade principer är oförändrade mot föregående år.

Intäktsredovisning

En avgift eller offentligt bidrag som är hänförbart till en investering periodiseras och intäktsförs på ett sätt som återspeglar investeringens nyttjande och förbrukning. Bidrag till investering intäktsförs linjärt över tillgångens nyttjandeperiod. Anläggningsavgifter för vatten och avlopp intäktsförs över 35 år på så sätt att 10 procent av avgiften intäktsförs år ett och resterande intäkt periodiseras på 34 år.

Immateriella och materiella anläggningstillgångar

Som anläggningstillgång räknas en tillgång där anskaffningsvärdet uppgår till minst ett prisbasbelopp (57 300 kronor 2024) och tillgångarna är avsedda för stadigvarande bruk det vill säga längre än tre år. Anläggningstillgångar skrivs av linjärt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. Avskrivningen beräknas på tillgångens anskaffningsvärde. Omprövning av individuella tillgångar och dess komponenters nyttjandeperiod görs systematiskt och vid behov.

Principen är att en tillgång ska delas upp i komponent om tillgången uppgår till minst 40 prisbasbelopp och den enskilda komponenten uppgår till minst 4 prisbasbelopp.

Ränteutgifter påförs inte tillgångarnas anskaffningsvärde. Kommunen tillämpar konsekvent huvudmetoden och redovisar ränteutgifter som kostnad i resultaträkningen det räkenskapsår de hänför sig till.

Principer som legat till grund för bedömning av nyttjandeperioden och därmed avskrivningen: Följande avskrivningstider tillämpas normalt:

- Mark 0 år (skrivs inte av)
- Byggnader 10–80 år
- Tekniska anläggningar 0–50 år
- Maskiner, fordon och inventarier 3–20 år
- Immateriella tillgångar 3–5 år

Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod är enligt följande:

- Byggnader och tekniska anläggningar 34,4 år
- Maskiner och inventarier 4,6 år
- Immateriella tillgångar 3,2 år

Omsättningstillgångar

Redovisningsprincipen för när material och förnödenheter som är avsedda att användas i verksamheten ska redovisas som omsättningstillgång är när den homogena varugruppen uppgår till minst 10 prisbasbelopp. Lagret ska värderas enligt lägsta värdets princip och enligt FIFO-metoden.

Leasing

Leasingavtal med ett värde som understiger ett prisbasbelopp eller har en nyttjandeperiod upp till 3 år klassificeras som operationell leasing. För leasingavtal som överstiger ett prisbasbelopp och nyttjande överstiger 3 år sker en bedömning enligt RKR R5 om avtalet ska klassificeras som operationellt eller finansiellt.

Tillämpade internredovisningsprinciper

Driftredovisningens intäkter och kostnader ska spegla respektive nämnds och verksamhets ekonomiska relationer till sin omvärld, där de andra nämnderna och verksamheterna utgör en del av omvärlden.

Poster som kalkylmässigt påförs i driftredovisningen är:

- Personalomkostnader, i form av arbetsgivaravgifter, avtalspension och löneskatt.
- Internränta påförs driftredovisningen kalkylmässigt baserat på bokförda tillgångars redovisade restvärden.

Gemensamma kostnader som fördelas mellan kommunens olika verksamheter genom interndebitering är:

- Hyreskostnader
- IT-relaterade kostnader
- Lokalvård
- Kommungemensamma kostnader påförs kalkylmässigt till VA-kollektivet baserat på 3 procent av de löpande brukningstaxorna.

Belopp i miljoner kronor		202	2023
	4		
Not 2 Verksamhetens intäkter			
Brukningsavgifter		70,882	60,9
Periodiserade anslutningsavgifter		3,388	3,6
Övriga intäkter		0,771	2,8
Reglering över(-)/underuttag(+)		0	0,0
Summa verksamhetens intäkter		75,0	67,3
Not 3 Verksamhetens kostnader			
Personal		16,9	16,6
Material		12,1	12,1
Köp av huvudverksamhet		1,2	1,4
Lokal och bostadshyror		0,4	0,3
Övriga kostnader		11,4	12,9
Utrangering		0,0	0,0
Fördelade kostnader SBF förvaltning		1,1	0,8
Fördelade kostnader SBF förråd		3,0	3,4
Fördelade kostnader övrig verksamhet		0,9	0,8
Kommungemensam kostnad		2,1	1,8
Summa verksamhetens kostnader		49,2	50,3
Not 4 Finansiella kostnader			

Ränta på andel av kommunens låneskuld	6,2	2,6
Summa finansiella kostnader	6,2	2,6

6.2 Balansräkning VA

Belopp i miljoner kronor				2024	2023
TILLGÅNGAR					
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar				0,2	0,3
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	(Not 5)			558,1	524,1
Maskiner och inventarier	(Not 6)			5,5	5,9
Finansiella anläggningstillgångar					
Värdepapper, andelar, bostadsrätter					
Långfristiga fordringar					
SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR				563,8	530,2
BIDRAG TILL INFRASTRUKTUR				0,0	0,0
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR					
Förråd				3,4	3,2
Kortfristiga fordringar				10,2	10,7
Kassa och bank				0	0
SUMMA OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR				13,6	13,9
SUMMA TILLGÅNGAR				577,4	544,1
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
EGET KAPITAL					
Årets resultat				0,4	-4,2
Resultatutjämningsreserv					
Övrigt eget kapital				-4,2	
SUMMA EGET KAPITAL				-3,7	-4,2
AVSÄTTNINGAR					
Avsättningar för pensioner och likande förpliktelser (1,1%)				3,7	2,9
Övriga avsättningar					

SUMMA AVSÄTTNINGAR	3,7	2,9
SKULDER		
Långfristiga skulder inkl anslutningsavgifter	577,3	544,9
Kortfristiga skulder	0,2	0,5
SUMMA SKULDER	577,5	545,4
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	577,4	544,1

	Belopp i miljoner kronor	2024	2023
Not 5	Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
	Ingående anskaffningsvärde	842,9	812,4
	Inköp	52,5	30,5
	Försäljningar	0,0	0,0
	Utrangering	0,0	0,0
	Överföringar	0,0	0,0
	Utgående anskaffningsvärde	895,4	842,9
	Ingående ackumulerade avskrivningar	318,8	300,8
	Försäljningar	0,0	0,0
	Utrangering	0,0	0,0
	Överföringar	0,0	0,0
	Årets avskrivningar	18,5	18,0
	Utgående ackumulerade avskrivningar	337,3	318,8
	Utgående redovisat värde	558,1	524,1
Not 6	Maskiner och inventarier		
	Ingående anskaffningsvärde	7,8	1,8
	Inköp	0,3	6,0
	Försäljningar	0,0	0,0
	Utrangering	-0,2	0,0
	Överföringar	0,1	0,0
	Utgående anskaffningsvärde	7,9	7,8
	Ingående ackumulerade avskrivningar	1,9	1,5
	Försäljningar	0,0	0,0
	Utrangering	-0,2	0,0
	Överföringar	0,1	0,0
	Årets avskrivningar	0,7	0,5
	Utgående ackumulerade avskrivningar	2,5	1,9
	Utgående redovisat värde	5,5	5,9

7. Verksamhetsmått

Verksamhetsmått är nyckeltal som används för att mäta och utvärdera hur effektiv och produktiv en verksamhet är. Nyckeltal underlättar vid jämförande analyser och en grund för planeringen framåt. Nyckeltal kan vara ekonomiska nyckeltal och beräknas ofta utifrån resultat- och balansräkningar. Men för att få

en heltäckande bild av verksamheten krävs även nyckeltal kopplade till verksamheten.

7.1 Nyckeltal 2022-2024

Nedan redovisas nyckeltal för VA-verksamheten. Nyckeltalen beräknas på hela kommunen det vill säga alla vattenverk och reningsverk med tillhörande ledningsnät och anläggningar.

Ledningsnät	enhet	2024	2023	2022
Vattenledningar, totalt*	km	318	319	294
Spillvattenledningar, totalt*	km	267	268	239
Dagvattenledningar, totalt*	km	176	176	158
Nylagda ledningar	km	2,2	81	17,5
Omlagda ledningar	km	6,0	2,1	2,5
Förnyelsetakt ledningsnät, totalt	%	0,79	0,31	0,56
Förnyelsetakt ledningsnät, vatten	%	0,45	0,37	0,39
Förnyelsetakt ledningsnät, spillvatten	%	1,21	0,17	0,71
Förnyelsetakt ledningsnät, dagvatten	%	0,75	0,40	0,63
Utläckage av dricksvatten	%	16	17	19
Antal vattenläckor	st	27	21	21
Antal stopp spillvattennätet	st	9	7	9
Antal stopp på dagvattennätet	st	0	0	0
Vatten- och reningsverk samt pumpstationer				
Kemikalieförbrukning avloppsreningsverk	ton	374	345	366
Energi, avloppsreningsverk	MWh	2 203	2 392	2 242
Pumpstationer - VA	st	52	52	69**
Pumpstationer - gata/park och fastighet	st	18	18	**
Pumpstationer - LTA***	st	65	65	60
Kund och miljö				
Antal vattenmätare	st	6055	6 037	5 967
Såld mängd dricksvatten	m ³	1 604 109	1 585 710	1 599 435
Renad mängd spillvatten	m ³	3 342 945	3 364 033	2 501 813
Debiterad vattenmängd	%	83	83	81
Tillskottsvatten	%	54	54	42
Antal nya kunder	st	15	56	46
Producerad vattenmängd	m ³	1 946 408	1 906 653	1 964 311
Bräddad mängd	m ³	55 134	10 477	
Årsnederbörd (medel av kommunens 12 nederbördsräknare)	mm	646	555	634

*Uppgifterna hämtas i VA-banken och gäller endast de ledningar som ägs av VA-huvudmannen. Ågarförhållandet uppdateras i systemet vartefter felaktiga uppgifter hittas. Därav förändras den totala ledningslängden.

***Totalt antal pumpstationer i kommunen som driftas av VA-huvudmannen. Från och med 2023 redovisas de på respektive ägare.*

****LTA står för Lätt Trycksatt Avlopp och är små pumpstationer som används i områden där det är svårt att bygga självfallssystem för spillvattnet.*

7.2 Hållbarhetsindex

Hållbarhetsindex (HBI) är ett verktyg framtaget av branchorganisationen Svenskt Vatten. Syfte med HBI är att lyfta det långsiktiga och strategiska perspektivet för VA-verksamheten. Det är ett verktyg med syfte att användas som stöd i frågor kring investeringar, planering, prioriteringar och taxa som verksamhetsansvariga och förtroendevalda har att ta ställning till.

Hållbarhetsindex utgår ifrån 14 parametrar. Under varje parameter ligger i sin tur ett antal frågor. Frågorna utgör indata i undersökningen och hanterar frågor om planer finns eller inte samt mer mätbara frågor som antal vattenprov. Frågorna ger upphov till ett färgindex där grönt är ett bra resultat, gult bör förbättras och rött måste åtgärdas.

Hållbarhetsindexundersökningen har genomförts varje år från 2014 och VA-verksamheten i Mjölby har deltagit varje år.

Figur 1 visar Mjölby kommuns sammanvägda resultat för 2024.

Hållbara tjänster för brukare							Miljömässig hållbarhet				Hållbara resurser		
F	Tv	F	Tp	Ta	Tn	Tk	Mr	Me	Mm	Mv	Rs	Rd	Rk
1	1	2	2	3	1	2	1	2	1	1	3	2	2

Figur 1: Sammanfattning över Mjölby kommuns resultat 2024

Mjölby kommuns resultat följer trenden för övriga kommuner i landet. Resultatet för 2024 visar att den dagliga driften av vatten och avloppsreningsverk är god och att verksamheten lever upp till högt ställda miljökrav. Planering av verksamheten har förbättrats för Sverige men brister finns och Mjölby blir gul i detta område (Tp). VA-organisationerna i Sveriges fortsatt största utmaning är upprätthållandet och förbättringen av VA-anläggningens status vilket även syns i Mjölbys röda resultat (Rs). Mjölbys andra röda område är klimatanpassning och översvämningssäkerhet (Ta). Även här följer kommunen resultatet för landet.

7.3 Kritik på teknik

Vart tredje år genomförs enkätundersökningen Kritik på teknik.

Undersökningen genomförs på uppdrag av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Syftet med undersökningen är att bilda en uppfattning om invånarnas önskemål och prioriteringar samt att ta reda på om kommunen lever upp till de krav på god service som invånarna ställer eller om det finns brister i verksamheten. Senaste undersökningen genomfördes 2022 och Mjölby kommun deltog som en av 95 kommuner.

Undersökningen pekar ut de 10 kommuner som sammantaget har störst andel nöjda invånare sett till vägstandard, snöröjning, parker, vattenkvalitet och avfall. 2022 hamnade Mjölby kommun på en åttonde plats. Vad gäller

information om vad som får spolat ner i avloppet hamnar Mjölby på en sjunde plats.

Utdrag ur resultat Kritik på teknik 2022 Mjölby kommun, Vatten och avlopp

Fråga	%	Kommentar
Vad tycker du om kvaliteten på kranvattnet?	93,4	Andel som svarade mycket bra eller ganska bra
Andel av de tillfrågade som var anslutna till kommunalt vatten	78,2	
Har du varit utsatt för störningar i vattenförsörjningen?	86,8	Svarade nej
Är du tillräckligt informerad om vad som får spolat ner i avloppet?	83,8	Andel som svarade mycket bra eller ganska bra informerad
Händer det att du oroar dig för kvaliteten på kranvattnet?	67,5	Svarade nej

8. Utblick mot kommande år

VA-verksamheten står inför stora utmaningar och förändringar inom flera områden. Med nya krav och förändringar kommer kraven på kompetens inom VA-organisationen att förändras. Det kan mötas genom att befintlig personal kompetensutvecklas och/eller att nya tjänster tillkommer.

Digitalisering

Vi ser en ökad digitalisering inom flera områden vilket ger stora fördelar men ställer nya krav på organisationen. Till exempel pågår forskning och utveckling av digitala hjälpmedel exempelvis sensorer för mätning och kontroll av dagvatten för att kunna ge tidiga varningar om föroreningar, stopp, läckage och översvämning med mera. Detta kan ge bättre förutsättningar för att prioritera insatser och åtgärder samt följa upp och utvärdera om till exempel dagvattenreningsanläggningar fungerar som förväntat. Men tekniken ställer samtidigt krav på personalen att lära sig hantera och använda den nya tekniken.

Vi ser även en ökad digital mognad och efterfrågan hos våra kunder. Efterfrågan av appar och e-tjänster ökar, kunderna önskar på ett enkelt sätt och när det passar dem, hämta information om sina VA-tjänster samt anmäla förändringar. För att underlätta för kunderna pågår arbete med att ta fram en gemensam app för VA och avfall.

De vattenmätare som kommunen nu installerar hos sina kunder är digitala och kan fjärravläsas. Mätarna har även en lyssnade funktion, det vill säga de lyssnar av brus i ledningen runt omkring mätaren. Högt brus kan indikera en läcka. För att nyttja denna funktion fullt ut krävs inköp av ett system samt resurser för att analysera mätdata. Målet är att kunna nyttja vattenmätarnas alla funktioner men detta skjuts på framtiden tills resurser finns att hantera både systemutbyggnad samt analysering av data.

Krisberedskap

Med en förändrad omvärld och säkerhetsbild för Sverige ökar behovet av ett förstärkt totalförsvaret. VA är en samhällsviktig funktion som ska fungera vid höjd beredskap och säkerställa samhällets grundläggande behov. För att minska risken för angrepp och intrång finns ett behov av att öka säkerheten vid vatten- och avloppsreningsverken. Det gäller så väl den fysiska säkerheten som den digitala. Det kan till exempel vara att nödvändiga rutiner och krisberedskapsplaner finns framtagna, är väl förankrade i verksamheten genom övningar samt att relevant utrustning finns på plats. En krisberedskapsplan för VA-verksamheten finns och en nödvattenplan för kommunen är under framtagande.

Lagar och regler

Förändringar i lagar och regler som påverkar VA-verksamheten är bland annat ett nytt EU-direktiv för avloppsvatten. Det går inte att i dagsläget säga hur det nya avloppsdirektivet kommer att påverka VA-verksamheten men det kommer troligen krav på rening av läkemedelsrester samt förändrade krav på rening av kväve och fosfor. Under 2023 kom ett nytt EU-direktiv för dricksvatten där bland annat nya gränsvärden på dricksvattnet införts. Båda direktiven kommer troligen att innebära högre krav på uppströmsarbetet i framtiden.

VA-anläggningens status

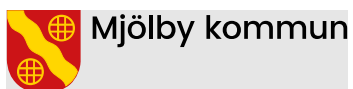
Kommunens vatten- och avloppssystem står inför betydande utmaningar då stora delar av VA-anläggningen har nått eller närmar sig sin tekniska livslängd. Dessutom är många av systemen, som byggdes för flera decennier sedan, inte heller anpassade för dagens krav på kapacitet, kvalitet och hållbarhet. För att möta dessa utmaningar krävs omfattande investeringar i renovering, modernisering och, i vissa fall, utbyggnad av kommunens VA-infrastruktur.

Enligt Svenskt vattens investeringsrapport 2023 bedöms det årliga investeringsbehovet för VA i Sverige till 31 miljarder kronor. Reinvestering i ledningsnät står för cirka 30% av det årliga investeringsbehovet. För att klara av investeringsbehovet kommer VA-taxorna i genomsnitt att behöva fördubblas till 2040. Denna trend finns även i Mjölby kommun vilket syns i resultatet av Svenskt vattens Hållbarhetsindex.

Under 2025 så ligger de stora reinvesteringsposterna inom ledningsnätet dels på arbeten kopplade till den pågående ombyggnationen av Kungsvägen genom Mjölby centrum, men också den pågående ledningsförnyelsen inför utbyggnad av gång- och cykelväg utmed Sångarleden i Mjölby. Utöver detta så planeras att

under hösten inleda nedstängning och nyläggning av VA-ledningar inför det planerade brobygget över stambanan i Mantorp 2026-27.

På något längre sikt, främst beroende på framdragning av Vätternvatten och av nytt vattenverk, kommer investeringarna att öka. Den förväntade investeringsnivån kommer innebära ökad upplåning med ökade räntekostnader som följd, vilket måste beaktas inför framtiden.

Mjölby kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Telefon: 010-234 50 00
E-post: samhallsbyggnad@mjolby.se
Burensköldsvägen 11-13, 595 80 Mjölby

Världsvan
& Hemkär